

2022

De wereld leert
Spaans
BELGIË

Inleiding

België is een meertalige en complexe federale staat, zowel op politiek als institutioneel vlak, die bestaat uit drie gewesten: Vlaanderen, Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

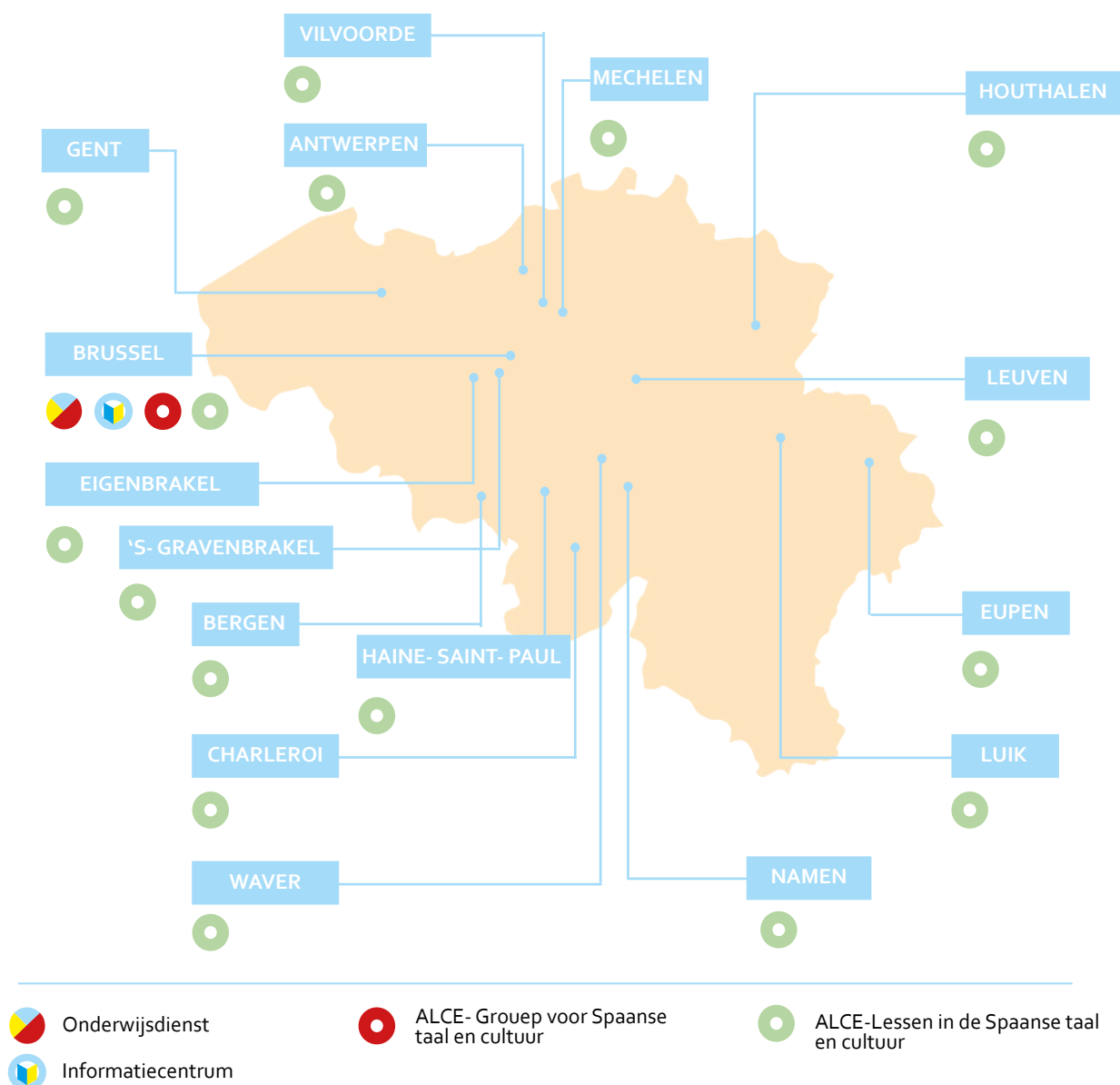
De drie officiële talen van het land bakenen de drie taalgemeenschappen af: de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap (ook wel de Federatie Wallonië-Brussel genoemd) en de Duitstalige Gemeenschap, die volledige bevoegdheid hebben op het gebied van onderwijs.

Daarnaast mogen we ook niet vergeten dat België een van de stichtende leden van de Europese Unie is en de zetel van haar belangrijkste instellingen, naast andere internationale organisaties waaronder de NAVO, wat het land tot een smeltkroes van talen en culturen maakt.

Binnen deze nationale en internationale context, gekenmerkt door taalkundige diversiteit, is de studie van talen in het Belgische onderwijsstelsel van groot belang, zowel in de verplichte fasen als in het post-verplichte en niet-formele onderwijs. Via de federale wet op het taalregime in het onderwijs van 1963 worden de voertalen van het onderwijs (L1) bepaald, en welke talen in elke gemeenschap als de eerste vreemde taal (L2) moeten worden onderwezen. De buitenlandse activiteit van het

Spaanse Ministerie van Onderwijs en Beroepsopleiding (MEFP) ontwikkelt zich al tientallen jaren in België, dankzij de aanwezigheid van het Spaanse Ministerie van Onderwijs sinds eind jaren 80. De relevantste programma's in het land zijn: ALCE (Groep voor Spaanse taal en cultuur), Europese Scholen en organisaties die conversatieondersteuning bieden in de Franse Gemeenschap (Federatie Wallonië-Brussel). Het ministerie werkt ook nauw samen met Belgische en Spaanse instellingen, universiteiten en onderwijscentra, waardoor de samenwerking op het gebied van onderwijs en het onderwijzen en leren van Spaans als vreemde taal worden geconsolideerd.

Een belangrijk gegeven is ook dat het ministerie de afgelopen jaren een uitgebreid programma voor lerarenopleiding heeft ontwikkeld, klassikaal en online, gericht op leraren van zijn programma's en leraren ELE (Spaans voor buitenlanders) in België, evenals een aanbod van taal- en culturele activiteiten, ook in beide modaliteiten, voor ELE-studenten van de verschillende onderwijscentra. Daarnaast heeft het ministerie het contactnetwerk van leraren in het land uitgebreid en via zijn verspreidingskanalen en sociale netwerken kregen de verschillende acties die het onderneemt meer zichtbaarheid.

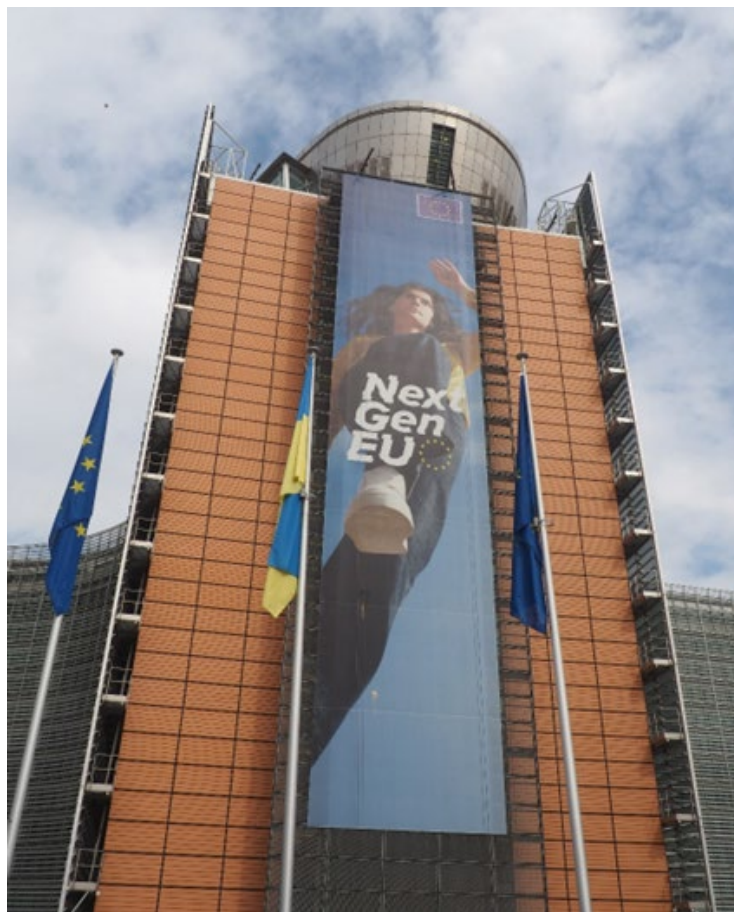

Spaans in het Belgische onderwijssysteem

Meertaligheid is een van de belangrijkste kenmerken van de Belgische identiteit en tekent de educatieve en pedagogische traditie van het land.

De drie officiële talen van het land, waarnaast ook het Engels als lingua franca meegeteld moet worden, impliceert belangrijke obstakels voor het leren van Spaans in het formele onderwijs, zowel in het basis- als in het middelbare onderwijs.

In het **basisonderwijs** wordt de studie Spaans niet aangeboden, hoewel het in sommige gevallen wel als buitenschoolse activiteit kan worden gevolgd. In het **secundair onderwijs** zijn de talen die als L2 worden gestudeerd ook de drie landstalen en Engels. De leerlingen kunnen kiezen voor een tweede vreemde taal (L3) vanaf het derde jaar en een derde vreemde taal (L4) in het vijfde en zesde jaar, wat overeenkomt met de derde cyclus van het secundair onderwijs. Zo studeert een groot deel van de leerlingen minimaal twee vreemde talen. Bovendien is het sinds 2014-2015 mogelijk om op de middelbare school Content and Foreign Language Integrated Learning (CLIL) te volgen in de officiële talen van het land en in het Engels. Ondanks deze moeilijkheden is de studie van het Spaans in deze onderwijsfase de afgelopen jaren blijven toenemen, met grotere aantallen leerlingen in de Franse dan in de Vlaamse Gemeenschap.

Berlaymont. Zetel van de Europese Commissie (Brussel)

Secundair onderwijs in de Franse Gemeenschap

De volgende tabel weerspiegelt de studie van talen in het secundair onderwijs (inclusief gegevens van de kleine Duitstalige Gemeenschap):

Franse Gemeenschap: talen geleerd in het middelbaar en aantal leerlingen*					
	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21
Nederlands	187.187	186.343	193.666	188.964	183.988
Engels	205.986	216.536	231.830	232.980	233.842
Duits	9.930	9.998	9.656	9.396	8.846
Spaans	9.787	10.263	9.667	10.367	10.799
Italiaans	623	666	454	637	679

* De recentste beschikbare gegevens zijn van het schooljaar 2020-2021

Bron: Eurostat en Onderwijsfederatie Wallonië-Brussel. Afdeling Gegevensverwerking (DED)

Spaans wordt het meest gestudeerd in de Franse Gemeenschap als moderne taal II of moderne taal III, in de 2e en 3e graad van het secundair onderwijs, binnen het overgangsonderwijs (algemeen onderwijs, niet technisch- of beroepsgericht). De volgende tabellen tonen de evolutie van de studie van moderne talen in deze fasen en het soort onderwijs:

Leerlingen ingeschreven in Moderne Taal II. ASO (overgangsonderwijs)			
	2018-19	2019-20	2020-21
Nederlands	24.791	24.742	26.595
Engels	59.320	58.808	62.450
Duits	3.781	3.601	3.503
Spaans	4.636	5.029	3.356
Italiaans	462	482	419
Andere	35.259	36.285	42.651
Totaal	128.249	128.947	138.974

Leerlingen ingeschreven in Moderne Taal III. ASO (overgangsonderwijs)			
	2018-19	2019-20	2020-21
Nederlands	243	61	280
Engels	29	--	453
Duits	881	836	956
Spaans	4.364	4.490	7.443
Italiaans	194	147	260
Andere	122.538	123.413	129.582
Totaal	128.249	128.947	138.974

Bron: Onderwijsfederatie Wallonië-Brussel. Afdeling Gegevensverwerking (DED)

De studie van het Spaans kent nog steeds een positieve evolutie, zoals blijkt uit de gegevens van het Ministerie van de Franse Gemeenschap:

Spaans in het secundair onderwijs als Moderne Taal II en III in de Franse Gemeenschap			
Schooljaar	2018-19	2019-20	2020-21
Aantal onderwijscentra	164	167	171
Leerlingen	9.000	9.519	10.799
Actieve leerkrachten	344	355	382

Source: Fédération Wallonie-Bruxelles Enseignement. Direction de l'Exploitation des Données (DED)

Activiteit in het Spaans in een secundaire school

Secundair onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap

In het Vlaams Secundair Onderwijs ging in 2019 een hervorming in die, op het gebied van de talenstudie, een belangrijke verandering teweegbrengt, aangezien Duits vanaf het 4e jaar verplicht wordt in sommige modaliteiten en studierichtingen. De komende jaren zullen we zien of deze maatregel gevolgen heeft voor de studie van het Spaans.

Vlaamse Gemeenschap: talen die gestudeerd worden in het secundair onderwijs en aantal leerlingen *					
	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21
Frans	397.765	401.400	406.238	412.710	423.010
Engels	314.148	317.142	322.276	346.401	374.340
Duits	68.700	67.966	66.360	65.382	66.799
Spaans	3.957	3.383	3.471	3.284	3.368
Italiaans	76	81	105	25	103

Bron: statistieken van het Ministerie van Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Secundair onderwijs in de Duitstalige Gemeenschap

Alle leerlingen moeten Frans studeren, omdat het de eerste verplichte vreemde taal is op zowel de basis- als de middelbare school. Engels is ook verplicht voor alle leerlingen vanaf het 2e jaar van de middelbare school tot het einde van het 4e jaar. Studenten kunnen dan keuzevakken volgen en hoewel het Duitstalige Ministerie van Onderwijs geen precieze gegevens heeft over de keuze van vreemde talen, kiest naar schatting ongeveer 30% voor het Nederlands.

Volwassenenonderwijs

Het Spaans kent een zeer sterke ontwikkeling buiten het gereguleerde onderwijssysteem, in het volwassenenonderwijs of Onderwijs voor sociale promotie, een vorm van onderwijs waar in België veel vraag naar is en die door de samenleving als zeer belangrijk wordt beschouwd. Het cursusaanbod omvat modulaire cursussen moderne talen, waaronder Spaans, georganiseerd in niveaus van variabele duur. In tegenstelling tot formeel onderwijs valt Spaans op als een van de eerste talen die in Vlaanderen in centra voor volwassenenonderwijs worden gestudeerd.

Activiteit Spaans in het CVO Semper-Leuven

De volgende tabellen geven het aantal leerlingen weer die de verschillende talen studeren in het Volwassenenonderwijs:

Franse Gemeenschap					
	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21
Nederlands	8.202	7.455	6.874	6.215	4.708
Engels	16.617	16.339	16.151	16.099	10.786
Spaans	4.545	4.668	4.950	5.270	3.848
Duits	1.050	1.032	1.001	919	676
Italiaans	2.517	2.427	2.497	2.503	2.044
Anderes*	18.415	17.775	17.819	17.544	13.602

*Omvat de cijfers voor Frans als vreemde taal

Bron: Onderwijsfederatie Wallonië-Brussel. Afdeling Onderwijs voor Sociale Promotie

Vlaamse Gemeenschap *				
	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Frans	16.539	16.172	15.416	14.919
Engels	12.087	12.253	11.291	11.300
Spaans	18.955	19.559	18.603	18.958
Duits	2.654	2.544	2.264	2.239
Italiaans	9.228	9.263	8.716	8.610
Anderes**	8.584	8.519	8.450	8.169

* De laatste gepubliceerde gegevens betreffen het schooljaar 2019-2020

** Deze gegevens zijn met uitzondering van het Nederlands als vreemde taal

Bron: statistieken van het Ministerie van Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Duitstalige Gemeenschap						
	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Engels	152	93	182	147	106	96
Frans	185	221	273	244	201	191
Nederlands	41	33	53	47	54	27
Spaans	106	60	82	110	99	82
Italiaans	27	8	18	33	45	36
Andere*	236	243	235	213	193	198

* Omvat de aantallen voor het Duits als vreemde taal

Bron: statistieken van het Ministerie van Onderwijs van de Duitstalige Gemeenschap

De buitenlandse onderwijsactiviteit van Spanje in België

Het Spaanse Ministerie van Onderwijs en Beroepsopleiding is in België aanwezig via de Onderwijsafdeling van de Spaanse Ambassade, naast de vertegenwoordiging van het Ministerie van Onderwijs in de Hoge Raad van de Europese Scholen. Daarnaast is er ook een afdeling Onderwijs van de Permanente Vertegenwoordiging van Spanje bij de Europese Unie, die zich bezighoudt met onderwijs in het kader van de Europese instellingen.

Het Ministerie van Onderwijs in België, Nederland en Luxemburg vertegenwoordigt het Spaanse Ministerie van Onderwijs en Beroepsopleiding (MEFP) in de Benelux. De hoofdzetel is gevestigd in Brussel en heeft een minister van Onderwijs, een algemeen secretaris, twee technisch adviseurs en administratief personeel. Dit wordt aangevuld met een kantoor in het Spaanse consulaat in Amsterdam, waar een technisch adviseur is gevestigd, en nog een ruimte in het Luxemburgse consulaat. Het Amsterdamse Adviesbureau is verantwoordelijk voor het externe optreden van het MEFP in Nederland, terwijl het Brusselse Adviesbureau de activiteiten van het ministerie in Luxemburg en in de verschillende taalgemeenschappen van België coördineert.

Centra en programma's in België (gegevens schooljaar 2021-2022)	
Informatiecentra	Informatiecentrum Brussel
Groepen voor Spaanse taal en cultuur	ALCE Brussel (24 klassen in België)
Europese scholen	Europese School van Brussel I Europese School van Brussel II Europese School van Brussel III Europese School van Brussel IV Europese School van Mol
Conversatieondersteuning	17 Spaanse hulpkrachten aangesteld in België (15 nieuwe en 2 herhalers) 41 Belgische hulpkrachten aangesteld in Spanje

Informatiecentrum

Het centrum is gevestigd op de hoofdzetel van het ministerie en heeft een bibliografische collectie van meer dan 10.000 referenties. Om het informatiecentrum nieuwe energie te geven, is onlangs het programma Maletas viajeras ("Koffers op reis") opgestart, dat tot doel heeft het centrum dichterbij de scholen te brengen door lectuur en lesmateriaal naar leerkrachten te sturen die daarom vragen, om dat gedurende een bepaalde tijd beschikbaar te hebben. Gebruikers van het Brusselse informatiecentrum hebben toegang tot de digitale bibliotheek eLeo, het platform voor het uitlenen van e-boeken van het Ministerie van Onderwijs. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om leesclubs op te richten via het programma LibroClub eLeo, gericht op leraren Spaans in onderwijscentra in de Benelux.

De Groep Spaanse Taal en Cultuur (ALCE) Brussel bestaat uit 24 klaslokalen verspreid over heel België:

ALCE Brussel: evolutie in leerlingen, leerkrachten en klaslokalen (aulas)						
	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Leerlingen	1.291	1.335	1.404	1.429	1.393	1.441
Leerkrachten	11	10	10	10	10	10
Klaslokalen (aulas)	25	25	25	24	24	24

Bron: Statistieken van het MEFP

Van de vijf Europese scholen in België hebben er twee een Spaanse afdeling (ES Brussel I en ES Brussel III). In de andere landen wordt Spaans als vreemde taal aangeboden:

Europese Scholen van België: aantal leerlingen en leerkrachten (evolutie)						
	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Leerlingen van de Spaanse afdeling	769	935	762	782	812	822
Leerlingen ELE (Spaans voor buitenlanders)	1.688	1.781	1.992	2.063	2.138	2.092
Leerkrachten	24	24	25	28	22	22
Leerkrachten van de scholen	17	13	15	16	15	13
Centra	4	4	5	5	5	5

Source: Statistiques du MEFP

Het programma **Conversatieondersteuning** is goed geconsolideerd in België en wordt ontwikkeld in het kader van een bilaterale overeenkomst tussen Spanje en de Franse Gemeenschap. Momenteel wordt de oproep voor Belgische hulpkrachten samen met **Wallonie-Bruxelles International** (WBI) gedaan.

De volgende tabellen weerspiegelen de evolutie van dit programma (de cijfers omvatten niet de herhalende hulpkrachten):

Belgische conversatiehulpkrachten						
	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Aantal hulpkrachten	42	46	50	44	34	41

Bron: statistieken van het MEFP

Spaanse conversatiehulpkrachten						
	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Aantal hulpkrachten	15	15	15	15	12	15

Bron: statistieken van het MEFP

De opleiding van de leerkrachten is zonder twijfel een van de opvallendste activiteiten van het ministerie. Het betreft educatieve en taalkundige bijwerkingsactiviteiten, de uitwisseling van goede praktijken tussen docenten en de presentatie van door het ministerie aangeboden hulpmiddelen. Wat betreft de opleidingsmodaliteit heeft het ministerie, naast klassikale vorming, de afgelopen jaren sterk ingezet op het aanbieden van online opleidingen.

De impact van de opleidingsactiviteiten in België tijdens de schooljaren 2020-21 en 2021-22 wordt weergegeven in de volgende tabel:

Opleiding van leerkrachten in België				
Herkomst van de leerkrachten	Aantal activiteiten		Aantal deelnemers	
	2020-21	2021-22	2020-21	2021-22
Buitenlandse leerkrachten Spaans*	10	20	1 432	1 502
Leerkrachten van de AEE (Buitenlandse onderwijsactiviteiten)	6	7	80	90

* Deze cijfers komen overeen met het totale aantal buitenlandse leerkrachten Spaans dat heeft deelgenomen aan online opleidingsactiviteiten voor de drie BENELUX-landen.

** Dit cijfer omvat opleidingsactiviteiten om AEE-onderwijsplatforms voor ELE-leerkrachten in volwassenencentra te verspreiden.

Bron: gegevens van de Onderwijsdienst in België